

Kuusi satamaa Välimerellä

9.10.2026 9.00

Viikkoon Välimeren aalloilla mahtuu paitsi merellistä tunnelmaa, myös vierailuja historiallisiin satamakaupunkeihin ja kiehtoville saarille. Split, Koper, Venetsia, Korfu, Messina ja Valletta ovat nähneet monen laivan saapuvan ja lähtevän.

Teksti ja kuvat: LEENA RANTAMAULA

UUSINTA 2013 - Risteilylaiva odottaa vieraitaan Kroatiassa, Splitin satamassa. Matkustajat asettuvat hytteihinsä, jotka tulevat toimimaan tukikohtana seikkailulle Välimerellä. Hyttien sisustus on hillityn tyylikäs ja tummasävyinen, ja hyttikoon voi valita yhdeksästä vaihtoehdosta yhden hengen yhdeksän neliöisestä 30 neliön olohuoneelliseen hyttiin.

Laivalla ei eksy, sillä se on pieni verrattuna moniin maailman meriä kyntäviin matkustajalaivahirmuihin. Matkustajia on kyydissä noin 300, ja pienemmässä porukassa on helpompi tutustua myös muihin lomalaisiin.

Elämä laivalla on helppoa. Itseään voi viihdyttää loikoilemalla kannen aurinkotuoleissa, osallistumalla asiantuntijavieraan luennoille tai muuhun ohjelmaan, kuten laulutuokioihin tai ohjattuun aamujumppaan. Eikä päätä välttämättä tarvitse vaivata vieraiden kielten käytölläkään, sillä Välimerta kierretään suomenkielisen henkilökunnan hoivissa.

Ummikkonakin toden totta pärjäisi Kristina Katarinan kyydissä, sillä koko henkilökunta on Suomesta, ja myös maissa ympäristöään voi tutkia suomea suoltavan oppaan perässä lompsien.

Kristina Cruises on kotkalainen laivayhtiö ja perheyritys. Yhtiön laiva, m/s Kristina Katarina on harvinaisuus maailman merillä: Suomen lipun alla seilaava matkustajalaiva on kiertänyt maailmaa Huippuvuorilta Karibialle.

Matkustajat nauttivat hiljaiselosta laivan kannella. Innokkaimmat aikovat viihtyä laivan kyydissä useamman viikon, ja paneutuneimmat ovat kokeneet kymmeniä risteilyjä eri puolilla maailmaa.

Splitin kaupungin alku oli keisari Diocletianuksen palatsi. Palatsi rakennettiin 300-luvulla ja on nykyään Unescon suojelema. Sisään voi astua meren puolelta holvimaisen kellarin läpi. Kellari oli aiemmin unohdettuna ja täynnä jätteitä, ja sittemmin siellä toimi yökerho. Nykyisin tila on rauhallisemmassa käytössä, ja siellä kaupitellaan matkamuistoja.

Palatsin sisätilojen näkymiä hallitseva katedraali on yksi maailman vanhimmista yhä toimivista kirkoista. Sen edessä hehkeä hääpari kuvauttaa itseään, kunnes siirtyy etsimään muita edustavia kuvauspaikkoja Vanhankaupungin kujilta.

Palatsin takapihalla, sisämaan puolella seisoo vauhdikkaan näköinen pronssinen piispa. Kyseistä piispaa pidetään arvossa siksi, että hän halusi paavia uhmaten tuoda Kroatian kielen kirkkoihin. Patsaan varpaat ovat kuluneet kiiltäviksi, sillä niiden koskettamisen uskotaan tuovan onnea.

Hyvä tuliainen Kroatiasta on paikallinen keksintö, kravatti. Paikallisopas kertoo vaimojen antaneen sotaan lähteville miehilleen punaiset huivit merkiksi siitä, että he ovat varattuja. Tästä alkoi tapa käyttää solmiota.

Laivalla syödään hyvin, ja valinnanvaraa on bistrosta ja buffet-pöydästä à la carte -ravintolaan. Ruokalistoilla on kansainvälisiä, risteilyalueen ja pohjoisiakin makuja. Erilaiset merenherkut ovat maistamisen arvoisia, ja buffet-pöydästä voi löytyä esimerkiksi merikrottia.

Illallisen jälkeen voi siirtyä tanssiravintolaan. Bändi soittaa tuttuja lavatanssihittejä ja muutama pari keinahtelee parketilla *Ramonan* tahtiin. Myös laivan henkilökunta uskaltautuu toisinaan estradille, milloin musiikkiesityksen, milloin muotinäytöksen puitteissa. Ulkona Välimeren yö tummuu mustaksi.

Aamiaisbuffetin jälkeen maihin aikovat kokoontuvat aulaan odottamaan lupaa siirtyä retkibusseihin. Sloveniassa voi vierailla pääkaupunki Ljubljanassa tai tutkia omin päin satamakaupunki Koperia. Bussimatka Koperista Ljubljanaan kestää noin puolitoista tuntia, ja matkalla näkee maan metsäistä ja kallioista luontoa.

Koper on pieni, italialaisvaikutteinen satamakaupunki, jonka rauhallisilla kaduilla kuulee myös puhuttavan italiaa. Naapurimaasta tullaan lomailemaan hintatasoltaan vielä huokeampaan Sloveniaan.

Lämpötilat keikkuvat 26 asteen tienoilla, mutta viikon pohjoisimmalla, Ljubljanan retkellä vilu yllättää kesäasuiset matkalaiset mittarin painuessa lähelle kymmentä astetta. Slovenian pikkuruista pääkaupunkia ihaillaan jokiveneen kyydistä.

Seuraavan päivän antiin voi tutustua tanssiravintolassa järjestettävissä kohdeinfoissa. Opas kertoo yksityiskohtaisesti mitä on luvassa, ja näyttää kuvin retken olennaisia nähtävyyksiä ja logistisia solmukohtia, kuten oikean vaporettopysäkin Venetsiassa.

Esitystekniikkaa voisi käyttää luovemminkin, mutta kohdeinfot ovat silti antoisia ja auttavat päätöksen tekemisessä, jos ei ole vielä varma kiinnostaako kyseinen retki. Mikäli ei halua opastetulle retkelle, voi kohteisiin tutustua myös omin päin, mutta kauemmas satamasta voi olla hankalaa etsiytyä käytettävissä olevan ajan puitteissa.

Sloveniasta laiva lipuu Italian kuuluun kanavakaupunkiin. Meri on läsnä kaikkialla entisaikojen merimahdin pääkaupungissa, aika ajoin liikaakin kanavien tulviessa. Kanavien ruuduttama, sokkeloinen vanha keskusta on yllättävän pieni, ja siellä on vain noin 60 000 asukasta. Silti varomaton matkailija menettää käsityksen suunnista silmänräpäyksessä. Pienimpiä kadunpätkiä ei ole välttämättä kartalla, ja kapeilla kujilla on maamerkkejä turha tähyillä.

Siellä täällä lepattaa punainen leijonalippu. Siivekäs leijona on kaupungin suojeluspyhimyksen, evankelista Markuksen tunnus.

Keskusta on yli sadan saaren päällä ja mantereeseen yhdistävä silta rakennettiin vasta vuonna 1935. Suurin kulkuväylä on Canal Grande, jonka ylitse pääsee neljää siltaa pitkin. Nämä neljä siltaa osoittautuvat pian olennaisiksi löytää kaduilla ja kanaalinvarsilla harhaillessa. Vanhin niistä on Rialton silta. Kuuluisa Huokausten silta on lyhyt, umpinainen dogen palatsista vankityrmään johtava tunneli, jonka kalteroidusta ikkunasta vangit näkivät päivänvalon viimeistä kertaa.

Kanavissa liikennöivät vaporettot eli vesibussit. Lippu maksaa seitsemän euroa ja on voimassa tunnin. Puolen tunnin gondolikyyti on kalliimpaa huvia, ja siitä saa pulittaa 80 euroa. Omanarvontuntoiset gondolieerit eivät anna edes istua gondoliinsa kuvattavaksi ilman maksua.

Kolme on ortodokseille tärkeä luku, ja niinpä myös hyvä lukumäärä kelloille

Koperissa on koristeellisia taloja.

Kalleimman kahvikupillisen saa takuulla Pyhän Markuksen torin terasseilla. Aukion laidalla Pyhän Markuksen kirkon katolla hirnuvat Konstantinopolista ryövätyt pronssihevoset.

Pitkävartiset kumisaappaat ovat toisinaan oiva varuste, sillä kaduille noussut vesi voi hyvinkin ulottua polviin. Kahluusaappaat jäivät kotiin, mutta onneksi kadut ovat tällä kertaa kuivat. Puupaalujen varassa keikkuvat rakennukset vajoavat hitaasti kohti pohjaa, noin parin millin vuosivauhtia. Suunnitteilla on tulvatilannetta helpottava pato, mutta huolena on, että se heikentäisi merialueen ekosysteemiä.

Venetsian historiallisessa keskustassa on enää alle pari tuhatta lasta, ja viimeinenkin päiväkoti on muutettu hotelliksi. Väki vähenee ja matkailuelinkeino valtaa alaa, sillä asunnot ovat kalliita. Venetsiassa vierailee 15 miljoonaa matkailijaa vuosittain, mutta suurin osa viivähtää vain yhden päivän.

Venetsiaa ehtii sulatella meripäivän aikana, sillä matka seuraavan kohteeseen, Korfulle on viikon pisin siirtymä. Seitsemännen kannen kahvila on auki koko päivän, ja sieltä pääsee suoraan aurinkokannelle.

Lämmöstä ja meri-ilmasta voi nauttia ylimpien kansien aurinkotuoleissa. Viilennystä voi hakea merivedellä täytetystä uima-altaasta. Suomalaisella laivalla on tietysti myös sauna, ja ei mikä tahansa sauna, sillä harvoin voi löylyissä katsella maisemaikkunasta Välimerelle. Rentoutua voi myös erilaisissa kauneushoidoissa, hieronnassa tai kampaajalla, ja veren saa kiertämään laivan kuntosalilla.

Yläkannella on rauhallisempi tila, josta löytyy pieni kirjasto, oleskeluryhmiä ja navigointipöytä, josta voi seurata laivan kulkua.

Laivan myymälästä saa pientä napostelta vaa ja vaikkapa sukat matkasta unohtuneiden tilalle.

Laivan henkilökunta on suomalaista, ja ilmeisen tyytyväistä työhönsä.

Tapio Reingoldt on toiminut viisi vuotta oppaana Kristiina Cruisesilla. Hän arvelee kiertäneensä noin 200 eri kohdetta ja kymmeniä maita.

- Olen viihtynyt hyvin. Pidän laivaoppaan työstä, koska se on vaihtelevampaa kuin normaali oppaan työ, hän kertoo.

Omien lomien suosikkikohde on silti oma kesämökki Pyhtäällä.

Meluisassa konehuoneessa häärii **Esa-Pekka Partanen**, tekninen johtaja ja toimitusjohtaja **Mikko Partasen** veli. Kristiina Cruises on kotkalainen perheyritys, ja sisarussarjan kolmas **Anu Markkanen** työskentelee myyntijohtajana. Yritys sai alkunsa 50-luvulla, kun **Keijo Partanen** aloitti liikennöinnin pienillä vesibusseilla Kotkansaaren ja Mussalon välillä. Vuoromoottoriliikenne kehittyi ja yritystoiminta laajeni lopulta nykyisiin mittoihinsa. Nyt perheen lapset pyörittävät risteilylomaruljanssia, ja Kymen Yrittäjät ry myönsi Kristiina Cruises Oy:lle vuoden 2012 maakunnallisen yrittäjäpalkinnon.

Maissa laivan oppaiden avuksi tulevat kohdekaupunkien omat oppaat, ja laivaoppaan tehtäväksi jää kääntää puhe suomeksi, ja täydentää kuvauksia tietämyksen riittäessä.

- Varokaa, nyt tulee pieni askelma, opas huomauttaa.

Jooniansaarten Korfun pääkaupungissa Korfussa tehdään kävelykierros. Hitaampitahtisia matkailijoita ymmärtävä ja huumorilla tarinointiaan höystävä opas luotsaa joukkoaan kohti keskustaa. Osa matkustajista kiertelee kaupunkia omin päin.

Kävelykadulla on tyylikäs ja kreikkalaisen rento tunnelma. Katua reunustava rakennuskompleksi, Liston on ranskalaisten ja Napoleonin ajalta. Aurinkovarjoin katetut terassit ovat paikallisten suosimia tapaamis- ja kahvittelupaikkoja, ja ne houkuttelevat matkailijaakin pysähtymään hetkeksi ja nauttimaan viipyilevän aurinkoisesta tunnelmasta vaikkapa *frappea* siemaillen.

Autojen taustapeileissä roikkuu *kompoloi*-rukousnauhoja. Nimestään huolimatta nauha ei ole uskonnollinen esine, vaan pikemminkin henkilökohtainen stressilelu ja ajanviete. Sen tulee olla kaunis ja tuntua hyvältä kädessä.

Korfun arkkitehtuurissa on myös venetsialaisia vaikutteita, ja venetsialaiset vaikuttivat myös kasvillisuuteen, sillä he halusivat saarelle oliivipuita, joita on Korfulla nykyään miljoonia. Saarella kasvaa myös harvinaista sypressimetsää, vaikka yleensä puulaji kasvaa vain yksitellen.

Orvokkiostoksilla Ljubljanan torilla.

Komeita taloja Venetsian Canal Granden varrella.

Maltan saari on hyvin tiiviisti rakennettu.

Myös brittiläinen sormenjälki näkyy saarella krikettikentän ja inkivärioluen muodossa.

Retki Paleokastritsan 1200-luvulla perustettuun luostariin vie näköalapaikalle kukkulan päälle. Ortodoksiluostarin puutarhassa vihertää ja raukeat kissat ja koirat etsivät varjoisia nurkkia kukkaruukkujen välissä. Luostarin pihalta aukeaa maisema alas merelle ja rannikon pienille poukamarannoille.

Itävallan keisarinna Elisabeth eli Sissi oli Kreikan kulttuurin ystävä ja rakennutti Korfulle Akhilleion-kesäpalatsin. Palatsi nimettiin Akhilleuksen mukaan, ja puutarhassa merelle tähyilee Akhilleus-patsas. Syrjemmällä istuu ajatuksiinsa vaipunut Lordi Byron, jota Sissi ihaili. Ulkonäöstään tarkalla Sissillä oli tapana herätä auringon noustessa, ottaa kylmä suihku, voimistella ja nauttia kevyt aamiainen.

Palatsin juhlavasti sisustetuissa huoneissa on kaikissa erilainen tyyli. Myöhemmin palatsia käytti Saksan keisari Wilhelm II.

Laivan Aurora-ravintolassa on myös juhlava tunnelma. On aika testata keittiön bravuuria, eli maistelumenua. À la carte -ravintola Aurora on saanut tunnustukseksi Paistinkääntäjien kilven.

Maistelumenun aloittavat limeavokadokeitto ja chilisalsa, joita seuraa vaniljavoissa paistettu kampasimpukka bataattipyreellä. Makuyhdistelmät ovat onnistuneita ja hillityn hienostuneita. Viiriäisen rintaa maustaa yrttimarinadi, ja yllätykseksi menuun on mahtunut myös Välimeren alueelle epätyypillisesti poroa. Herkutteluillallisen viimeistelee valkosuklainen *creme brulee*.

Välimeren suurin saari Sisilia on Italian autonominen alue. Pääkaupunki Palermossa asukkaita on suomalaisten verran. Saaren korkein kohta on 3340 metriin kurottava, alituiseen savua tupruttava tulivuori Etna.

Laiva kaartaa saaren emämaata kohti osoittavan nurkan satamakaupunki Messinaan. Sirpin muotoisen luonnonsataman kautta kulkee sitrushedelmälasteja. Korokkeelta kullanhohtoisena tähyilevä madonna-patsas vartioi laivojen kulkua.

Kaupungin keskus on 1100-luvulla rakennettu katedraali, jonka ympärillä on paljon kahviloita ja ravintoloita. Myöhemmin rakennettussa prameassa kellotapulissa oli aikansa suurin astrologinen kello.

Retki Etnalle alkaa puolentoista tunnin bussimatkalla ensin kohti saaren sisäosia, ja sitten ylös tulivuoren rinteitä. Kesy kettu jolkottaa rinteen harvassa metsikössä.

- Niillä on tapana tulla bussin eteen kerjäämään makupaloja, kuljettaja kertoo.

Ennen ajateltiin vuoren olevan tulenjumalan majapaikka. Ylhäällä ei tosin tunnu siltä, sillä sää on huomattavasti viileämpi kuin alhaalla, tuuli tekee parhaansa viedäkseen matkailijoiden ylimääräiset asusteet ja pian sadepisarat alkavat tummentaa mustanpuhuvaa maaperää entisestään. Kraattereita on useita, ja aivan huipulle ei ole lupa mennä. Marssin kohti lähimmän montun reunaa tuulen suuntaan nojaten, kun punainen lippalakki ohittaa minut. Joku ottaa juoksuaskelia sen perässä, mutta peli taitaa olla menetetty.

Etna on edelleen aktiivinen, ja edellinen purkaus kauhistutti lähialueen asukkaita vuonna 2002. Etna purkautuu noin joka kuudes vuosi, mutta savua nousee jatkuvasti, ja periaatteessa se voi purkautua koska tahansa. Valkoinen savu on turvallista, mutta muu väri tarkoittaa että purkaus on tulossa.

Kun purkaus tapahtuu, laava tulee kyliin asti. Repeämä tulee nopeasti, mutta laava purkautuu ja valuu hitaasti. Purkaus voi tapahtua millä korkeudella vain.

Etnan matkamuistopuodeissa kaupitellaan vahvaa punaista, yrteillä maustettua vahvaa viinaa. Tämän tuliliemen hinta määräytyy vaihtelevan alkoholipitoisuuden mukaan.

Yöllä Sisilian suunnalla salamoi, mutta tähdet loistavat lähes pilvettömältä taivaalta etelää kohti puksuttavan risteilijän yllä.

Sisiliaan verrattuna pikkuruinen Malta on kolmen saaren rypäs ja itsenäinen valtio. Pääsaari Maltan länsipuolella ovat Gozo ja Comino. Etelästä, Afrikan suunnalta hönkii sirokko-tuuli. Ilma on pehmeää ja kosteaa, ja äänet kuuluvat vaimeina, kuin tyynyn läpi.

Maltalla on ahdasta. Väestöntiheys on Euroopan tiheimpiä, ja kaupungit ja kylät ovat kasvaneet kiinni toisiinsa. Tunisia on vain noin 280 kilometrin päässä Etelä-Maltalta, ja maassa on noin 10 000 Afrikasta tullutta, statuksen saanutta pakolaista.

Messinan koristeellinen kellotorni rakennettiin 1930-luvulla.

Luontoalueita ei juurikaan asutuksen väliin mahdu ja saarten puut kaadettiin jo foinikialaisten aikana veneenrakennusmateriaaliksi. Maltalla ei ole paljon maanviljelyä, ja yleensä ilmasto on hyvin kuivaa. Kesällä ei välttämättä sada pisaraakaan vettä. Sateella liikenne menee sekaisin ja ruuhkautuu.

Kellertävien kalkkikivirakennusten seinistä työntyvät murretuin värein maalatut puiset parvekkeet ja toisinaan mäkisten katujen päässä pilkottaa meri. Osa liikkeiden kylteistä on hillitysti rempallaan, mutta leninkeihin pukeutuneiden sirojen rouvien kampaukset ovat kohdallaan.

Katumuusikko soittaa kovaäänisesti ja kahvilassa myydään sisilialaista jäätelöä. Pääkaupunki Vallettan keskustassa järjestetään vuosittain vintage-autojen grand prix -tapahtuma, ja sen voikin kuvitella istuvan hyvin menneen ajan charmia huokuvaan kaupunkiin.

Malta itsenäistyi 1964 Britanniasta ja liittyi Euroopan unioniin vuonna 2004. Brittiläinen historia näkyy englannin kielen virallisena asemana ja vasemmanpuoleisena liikenteenä.

Saarella on myös oma kieli. Seemiläisiin kieliin lukeutuva maltankieli pohjautuu arabiaan, mutta siinä käytetään länsimaisia kirjaimia.

Maltankävijän tuliaiskassista löytyy todennäköisesti merisuolaa ja pitsiä. Matkamuistokojuissa on tarjolla myös Osiriksen silmiä, ritarihistorian innoittamia ritarinukkeja ja simpukoita. Osiriksen silmät koristavat yleensä Maltalle tyypillisten värikkäiden veneiden keulaa, ja niillä uskotaan olevan suojaava vaikutus.

Leppoisan matkailutyylin ja hyvän ruuan ystäville risteilymatka sopii hyvin, ja laiva tarjoaa puitteet monipuoliselle lomalle. Viikossa näkee paljon, mutta ilman huolta matkatavaroiden raahaamisesta ja uudelleen majoittautumisesta. On kuin suomalainen hotelli seuraisi mukana merellisiin lomakohteisiin. Koska laiva on pienikokoinen, se pääsee myös megaristeilijöille mahdottomiin satamiin.

Lähes jokainen vierailukohde olisi myös pidemmän viipymisen arvoinen, ja mielikuva paikoista jää osin hyvin pintapuoliseksi. Kiertomatkana laivaristeily on silti vaivaton tapa tutustua laajemmin johonkin alueeseen, ja ehkäpä mieluisimpiin satamiin voi palata myöhemmin pidemmälle lomalle.

ML 5/2013

Uusin tutkimus antaa olettaa, että matkustava suomalainen olisi suvaitsevaisempi kuin matkustamista karttava vieraita kansoja ja kulttuureja kohtaan.

Korfun Paleokastritsan luostarissa myydään matkamuistoikoneja.

Ritariperinteet näkyvät Maltalla miekkailunäytöksinä.

Maltan matkamuistokojuissa näkee veneitä suojaavia Osiriksen silmiä, ritareita ja mereneläviä.